

TAUTOS ŠVIESUO- MENĖ

„BE MIRTIES NĖRA PRISIKĖLIMO“

daugiau bereikia! Yra žmonių daug nelaimingesnių už jus“.

... Mūsų kaime gyveno Tavosė Trybaitė, maža likusi be motinos. Tėvui parvedus pamotę, ji anksti išėjo iš namų, nuo vargo ir nepriteklių jaunystėje susirgo tuberkulioze, anais laikais beviltiška liga. Kur buvus, kur nebuvus ji vis užsukdavo pas savo buvusius kaimynus, o tie ją sodindavo už stalo kaip savą. Tavosė turėjo vieną brangenybę, kėlusią kaimiečių smalsumą ir nuostabą. Tai — auksinis laikrodis. Nors jos pasakojimas („nuvažiauvau į Vilnių, užėjau pas kunigą Lipnicką, papasakojau savo nelaimingą gyvenimą, o jis atidarė stalčių, išėmė šį daiktuką ir man padovanojo. Dar atsiprašė, kad nieko daugiau neturįs, kuo galėtų mane sušelpiti“) buvo visiems žinomas, bet nedaug kas juo tikėjo. Kartą iš tėviškės važiuodama į Vilnių sausakimšame autobuse pastebėjau Tavosę. Pasirodo, ji važiuojanti į sostinę tvarkyti kažkokių reikalų, naktį žadanti praleisti stotyje. Parsivedžiau namo. Išsikalbėjus prie arbatos puodelio išdrįsau paklausti: „Tavosyt, o tą auksinį laikrodį tebeturi!“ „Ne, seniai nebėra. Pardaviau ir pirkau pirmąjį streptomyciną. Tebūnie šviesi Dangaus karalystė šventajam kunigui Lipnickui. Tai jo dėka aš vis dar vaikštau šia žeme“, — toks buvo atsakymas.

Alfonso Lipniūnas (Lipnickas) gimė 1905 m. kovo 12 dieną Talkonių kaime, Pumpėnų valsčiuje, Panevėžio apskrityje. Mokėsi Pumpėnų pradžios mokykloje, baigė Panevėžio gimnaziją, Kauno kunigų seminariją bei Vytauto Didžiojo Universiteto teologijos-filosofijos fakultetą, kuriame gavo teologijos licenciatos laipsnį. Iki 1935 metų dirbo Panevėžio katedros vikaru ir vyskupijos jaunimo direktoriumi. 1935—37 m. Prancūzijos Lilio universitete, o 1937—39 m. Paryžiaus katalikų institute studijavo sociologiją. 1939 m. grįžęs į Lietuvą dirbo Pedagoginio instituto lektoriumi, dėstė sociologiją ir pastoralinę teologiją. Vilniaus kunigų seminarijoje, buvo Vilniaus universiteto kapelionas ir šv. Jono bei Aušros vartų bažnyčių pamokslininkas. 1943 metais vokiečių areštuotas ir su 47 vilniečių inteligentų grupe įkalintas Štuthofio koncentracijos stovykloje. Frontui traukiantis ir evakuojant stovyklą susirgęs dėmėtąja šiltine ir plaučių uždegimu 1945 m. kovo 28 dieną mirė ir buvo

palaidotas Pucko kapinėse Lenkijoje. Pernai rugsėjo pradžioje Panevėžio Katedros klebono kunigo Juozo Antanavičiaus rūpesčiu Alfonso Lipniūno palaikai pervežti į Lietuvą ir palaidoti Panevėžio Katedros šventoriuje.

Dar nemažai sutiksime Vilniuje (ir kitur) žmonių, ištikus trejus metus girdėjusių šio dvasininko pamokslus šv. Jono bažnyčioje. Žemas ūgis, smulkus kūno sudėjimas — neimponuojanti išvaizda sakykloje tarsi išnykdavo. „Jis nesustodavo pusiaukelėje ir nepalikdavo klausytojo, apimto sielvarto ir desperacijos. Jis vedavo jį toliau per kliūtis ir užtvaras, sunkumus ir pavojus, rodydamas vis šviesesnius horizontus,— kol pasiekdavo aukštąjį kalną, nuo kurio Kristus kreipėsi į minią. Klausytoją jo žodžiai traukė tokia didele vidine jėga, kad jis negalėjo nė per žingsnį atsilikti. Jis žengė draugė su pamokslininku ir draugė žavėjosi aukštumom“, — taip savo betarpiškus įspūdžius pasakoja Julius Kakariška. Ignoruoti vokiečių paskelbtą mobilizaciją ir Reicho tarnybą, visomis išgalėmis stengtis apginti Lietuvos jaunimą — ne viename pamokse nuskambėjusios mintys okupantams buvo nepakenčiamos, ir jie, nepaisydami visuomenės opinijos, kunigą suėmė. Be abejo, vokiečiai pastebėjo Alfonso Lipniūno įsteigtą Laisvės fondą, kuris rūpinosi ne tik badaujančių miesto žmonių šalpa nepaisant tautybės bei įsitikinimų, bet ir stengėsi ugdyti lietuviškąjį solidarumą. Beje, šio kunigo pastangomis Universitete atgijo ateitininkai, noriai įsitraukė į fondo darbą.

Štuthofio koncentracijos stovykla — tikras pragaras, kuriame „muša, kad pabudintų iš miego, muša, kad bėgtum praustis, muša, kad greit stotum į kolonas, kad eitum į darbą, muša, kad greit užbaigtumei darbą ir stotumei vėl į koloną... galiausiai muša kapas ir tada, kai jis neturi ko dirbti“, — rašo inžinierius Pilypas Narutis. Jeigu dar pridėsime badą, alinančią fizikinį darbą, moralinį pažeminimą, išvysime tikrą žmonių naikinimo fabriką, pralenktą nebent Stalino, nes jo valdžioje prie viso šito dar prisidėjo Sibiro Šalčiai. Draugų liudijimu kunigas Alfonsas Lipniūnas čia išseko fiziškai, atrodė „sudžiūvęs kaip vaiduoklis, vos vilko kojas“, nepajėgė net šypstis. Jo veidas įgavo rimtą išraišką, tačiau savo dvasia nepasikeitė. Gavęs siuntinį su maistu, viską tuoj pat išdailindavo, net negalvodamas pasidėti atsargai, kaip įmanydamas guodė žmones, žadino išlikimo viltį, kiek leido aplinkybės, atlikinėjo kunigo pareigas. Net lemtingojo etapo metu link Pucko kunigas Lipniūnas, pats būdamas vos gyvas nuo alkio ir nuovargio, vis pasilenkdavo kone prie kiekvieno esesininko pistoletu pribaugto kalinio, kad galėtų sutelkti nuodėmių atleidimą ir palaiminti baigiantį žemiškąjį gyvenimą. Net ir jo mirtis sietina su pasiaukojimu kitiems — šiltine užsikrėtė lankydamas ir šelpdamas šia liga sergančius žmones.

Per keturiasdešimt savo gyvenimo metų kunigai Alfonsas Lipniūnas užgyveno nedidelę Pucko kunigų išsaugotą dėžutę, kurioje rasti akiniai suskilusiais stiklais, šv. Mergelės Marijos Aušros vartų paveikslėlis, mišiolas, perskaitytų knygų ir būsimų pamokslų konspektai...

Tebus leista užbaigti paties kunigo A. Lipniūno parengto pamokslų žodžiais, kurių jam jau neteko pasakyti tikintiesiems ir kurie man atėjo į galvą stovint jo žydraisiais šv. Jono bažnyčios vitražais: „Be mirties nėra prisikėlimo. Ir mes visi, ir tauta, kuri kenčia ir apmirusi, kelsis kaip pergalėtoja“.

ALDONA KAČERAUSKIENĖ
Žurnalas „Moteris“, 1990 kovo mėn.

Kai vaikystėje mane mama veddavosi per Pumpėnų kapinę, dažnai stabteldavome prie paminklo, kurio užrašas skelbė, kad čia ilsisi tragiškai žuvęs Lietuvos karininkas Mykolas Lipnickas. „Važiavo Kaune motociklu, o staiga į gatvę išbėgo žydė. Reikėjo arba suvažinėti moterį, arba pačiam verstis į šoną. Taip jis žuvo gelbėdamas kitą žmogų. O jo brolis Alfonsas — kunigas, nukankintas vokiečių“, — sakydavo mama.

Kai paaugau, apie kunigą Alfonsą Lipniūną (pavardę kiek pakeitė, tikriausiai norėdamas lietuviškesnio skambesio) iš tavo kaimo žmonių išgirdau nemažai pasakojimų. Bene vienas ryškiausių — jo pricipijų diena Pumpėnuose 1930 metais. „Skubėjome į bažnyčią, kad tik nepavėluotume, kad arčiau altoriaus atsistotume, kad geriau pamokslą girdėtume. O pamokslas buvo ne toks kaip kitų kunigų. Padėkojęs tėveliams, broliams ir visiems parapijos žmonėms, rėmusiems jį mokslo metais, atsiprašė, kad jis nieku kitu savo geradariams negalėsias atsiligyti. Išskyrus maldą, nes pats nieko neturėsiąs“, pasakojo man teta Elžbieta Navakienė.

Tolesnis šio žmogaus gyvenimas parodė, kad jo pirmasis pamokslas nebuvo sulaukusio vos dvidešimt penkerių metų amžiaus kunigėlio jaunatviškas idealizmas, o sąmoningas apsisprendimas eiti dvasingumo keliu, nešti žmonėms gerąją Evangelijos naujieną, spinduliuoti meilę. Gal tada, klausydami šių kategoriškų žodžių, kiek nusivylė septyni broliai ir jaunesnioji sesutė. Juk tėvai Talkonių kaime turėjo tik 7 ha žemės, o Steponas norėjo tapti žurnalistu, Povilas — prekybininku, Antanas — siuvėju. Tačiau gabūs ir darbštūs Lipnickų vaikai savarankiškai pasiekė tai, ką buvo užsibrėžę. Beje, tėvų ūkyje likęs Juozas tėvo pavyzdžiu išaugino aštuonis vaikus, netoliese ištekėjusi sesuo Apolonija — net dešimtį jų. Kartais jaunajam kunigui apsilankius tėviškėje ir artimiesiems iš jo gavus nebrangių dovanų, svainis mėgdavęs padejuoti, kokios menkos žemės ūkio produktų kainos, kad ūkininkui nėra iš kur išspausti lito ir koks šimtas kitas labai praverstų. Tačiau atsakymas būdavęs visada panašus. „Juk jūs sveiki, sotūs, apsiiręngę. Ko